

УДК 351.37

А.Г. Семенов

доктор економічних наук, професор, академік АЕНУ

О.В. Ярошевська

кандидат економічних наук
Класичний приватний університет

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто роль фінансового аналізу у формуванні фінансової стратегії підприємства. Наведено основні розрахунки коефіцієнтів фінансового аналізу, що дає змогу розробити заходи з їх поліпшення.

Ключові слова: фінансовий аналіз, стратегія, розрахункові коефіцієнти, розробка заходів.

I. Вступ

Формування ринкових відносин потребує від кожного учасника підприємницької діяльності уміння адекватно аналізувати економічну інформацію та приймати виважені управлінські рішення щодо інвестування своїх ресурсів у суб'єкти господарювання з метою одержання прибутку. Одним із інструментів оцінювання конкурентоспроможності підприємства є фінансовий аналіз.

Фінансовий аналіз діяльності підприємства – комплексне вивчення фінансово-господарської діяльності підприємства з метою оцінки досягнутих фінансових результатів, що проводиться за допомогою методів статистичного, економічного і фінансового аналізу за даними трьох потоків інформації: нормативної, планової та фактичної, відображеної у бухгалтерській (фінансовій) звітності підприємства.

Фінансовий стан підприємства визначається сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення та використання ресурсів підприємства, його реальні й потенційні фінансові можливості. Він безпосередньо впливає на ефективність підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів. У свою чергу, стан суб'єктів господарювання прямо залежить від результатів їх підприємницької діяльності. Якщо господарська діяльність забезпечує прибуток, то утворюються додаткові джерела коштів, які, в кінцевому підсумку, сприяють зміцненню фінансово-господарської діяльності підприємства. Недостатній обсяг або неправильне формування й використання активів може виявитись головною причиною несвоєчасності сплати заборгованості за одержану сировину та матеріали, неповного та неритмічного забезпечення підприємницької дія-

льності необхідними ресурсами, а отже, і погіршення результатів виконання підприємством своїх зобов'язань перед власниками, державою та найманими працівниками. Забезпеченість підприємства активами в межах розрахункової потреби та їх раціональне використання створюють широкі можливості для подальшого поліпшення кількісних і якісних показників господарювання.

Коло найважливіших показників фінансово-господарської діяльності підприємства і показників, які характеризують стан, рух і розміщення його фінансових ресурсів, включає:

- прибутковість (рентабельність) діяльності підприємства;
- наявність і динаміку основних та оборотних коштів;
- раціональність розміщення (використання) власних і залучених фінансових ресурсів (основних і оборотних коштів);
- рівень фінансової незалежності підприємства (фінансової автономії);
- ліквідність і платоспроможність.

Фінансовий аналіз є невід'ємною частиною розробки практично всіх бізнес-процесів та суттєвим елементом управління фінансами в цілому. Практично всі користувачі фінансової звітності застосовують методи фінансового аналізу для прийняття рішень стосовно оптимізації своєї діяльності. За результатами дослідження фінансово-господарської діяльності підприємства стає можливим процес удосконалення фінансової стратегії розвитку підприємства, що позитивно впливає на результати підприємницької діяльності.

II. Постановка завдання

Метою статті є дослідження фінансового аналізу підприємства та розробка заходів щодо удосконалення фінансової стратегії його розвитку та прийняття інвестиційного рішення.

III. Результати

Система управління будь-якою організацією охоплює різноманітні елементи, серед яких можна виділити такі блоки, пов'язані з економічним аналізом.

Планування визначає напрям і зміст діяльності організації; облік забезпечує збір, систематизацію та узагальнення даних, необхідних для управління; у процесі аналізу виконують первинну обробку економічних даних, націлену на прийняття необхідних рішень, це визначає місце економічного аналізу в управлінському процесі.

Оперативний аналіз відіграє головну роль при перевірці виконання прийнятих рішень. Введення управлінського обліку, дійового комерційного розрахунку, дотримання режиму економії потребують повсякденного аналізу витрат, невиробничих витрат за статтями та елементами. Прийняття тактичних управлінських рішень робить необхідним постійний аналіз різноманітних варіантів економічних параметрів. Вибір найкращого варіанта господарського розвитку пов'язаний з поточним прогностичним економічним аналізом, який заснований на економіко-математичному моделюванні, системному аналізі ефективності. Без аналізу впливу на економіку організації внутрішнього та зовнішнього середовища, стану ринку, покупців і споживачів продукції, конкурентної ситуації, ринкових цін, кінцевих фінансових результатів неможливі розробка маркетингових програм та контроль за їх використанням. Економічний аналіз і його складова – фінансовий аналіз – є невід'ємною частиною розробки практично всіх видів бізнес-планів і суттєвим елементом управління фінансами в цілому. Практично всі користувачі фінансової звітності використовують метод фінансового аналізу для прийняття рішення щодо оптимізації своїх інтересів.

Управління фінансами складається з трьох взаємопов'язаних блоків:

- аналіз фінансових результатів діяльності організації;
- аналіз фінансово-господарської діяльності організації;
- аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності організації.

Вирішення взаємопов'язаних аналітичних завдань дає змогу забезпечити основні функції фінансового менеджменту:

- управління поточною стійкістю діяльності фірми, її ліквідністю, платоспроможністю та джерелами короткострокового фінансування;
- управління фінансовою ринковою стійкістю розвитку підприємства;
- управління інвестиційною діяльністю фірми;
- управління довгостроковими джерелами фінансування розвитку бізнесу;

- управління портфелем цінних паперів; довго- та короткостроковими фінансовими вкладеннями;
- управління фінансами компанії при її реорганізації та ліквідації в умовах банкрутства, за умови роботи на міжнародних ринках капіталу.

В останній час необхідним елементом управління діяльністю організації стає аудит, який передбачає обов'язкове використання методів економічного аналізу для визначення ділової активності організації; оцінки фінансово-господарських перспектив її функціонування; визначення зон можливих навмисних і не навмисних помилок у зовнішній звітності організації. Аналітичні процедури аудитора при ознайомленні з бізнесом клієнта зводяться до таких дій:

- порівняння поточних даних з даними попередніх періодів;
- порівняння поточних даних з даними плану і прогнозу;
- порівняння поточних даних з нормативними показниками;
- порівняння поточних даних із середньогалузевими даними;
- розрахунок фінансових коефіцієнтів у динаміці.

При переході до ринкових відносин вітчизняні підприємства зіткнулись з проблемою невпевненості в ділових партнерах, у законодавчій базі, політиці держави, з невизначеністю майбутніх доходів і витрат, отже, і перспектив діяльності підприємства. Проведення фінансового аналізу підприємства дасть змогу власникам, керівникам, партнерам по бізнесу, банкам визначити надійність, стабільність цього підприємства, оцінити ефективність використання фінансових ресурсів, спрогнозувати фінансові результати його діяльності.

Одним із чинників ефективного управління підприємством, а отже, і його фінансового розвитку, є якісний і своєчасний проведений фінансовий аналіз, що дає можливість визначити "недоліки" в діяльності підприємства та шляхи їх подолання, сформулювати фінансову стратегію управління підприємством. Фінансовий аналіз здійснюється за такими напрямками:

- оцінювання майнового стану – визначають виробничий потенціал підприємства;
- аналіз ліквідності і платоспроможності – визначають спроможність своєчасно і в повному обсязі здійснювати розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями;
- оцінювання ділової активності – оцінюють ефективність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;
- аналіз фінансової стійкості – визначається структура джерел фінансування, які різняться доступністю, ризиковістю, вартістю;

– аналіз прибутковості та рентабельності – оцінюють загальну ефективність вкладення коштів у це підприємство.

Основні коефіцієнти, які характеризують кожний з цих напрямів дослідження, наведено в табл. Фінансова робота на підприємстві, насамперед, спрямована на створення фінансових ресурсів для розвитку з метою забезпечення зростання рентабельності, інвестиційної привабливості, тобто поліпшення фінансово-господарської діяльності підприємства.

Планування визначає напрям і зміст діяльності організації; облік забезпечує збір, систематизацію та узагальнення даних, необхідних для управління; у процесі аналізу виконують первинну обробку економічних

даних, націлену на прийняття необхідних рішень, це визначає місце економічного аналізу в управлінському процесі.

Аналіз фінансово-господарської діяльності показує, за якими конкретними напрямками необхідно вести цю роботу, дає можливість виявити найважливіші аспекти і найбільш слабкі позиції у фінансовому стані підприємства. Оцінювання фінансово-господарської діяльності може бути виконано з різним рівнем деталізації залежно від мети аналізу, наявної інформації, програмного, технічного і кадрового забезпечення. Найбільш доцільним є виділення процедур експрес-аналізу і поглибленого аналізу фінансово-господарської діяльності.

Таблиця

Основні розрахункові коефіцієнти фінансового аналізу

Показник	Характеристика	Позитивна тенденція
1. Оцінка майнового стану		
Сума господарських коштів	Визначає виробничий потенціал підприємства	Позитивним є зростання показника
Сума зношення основних фондів	Показує стан і рівень зношення основних засобів	Позитивним є зниження показника
Коефіцієнт оновлення	Показує темпи оновлення основних засобів	Позитивним є стабільне значення показника
Коефіцієнт вибуття	Визначає фізичне і моральне зношення основних засобів	Позитивним є стабільне значення показника
2. Аналіз ліквідності та платоспроможності		
Коефіцієнт загальної ліквідності	Визначає платоспроможність підприємства в середньостроковому періоді	Нормативне значення більше ніж 2. Значне перевищення вказує на неефективне управління оборотними активами
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Визначає платоспроможність підприємства в короткостроковому періоді	Нормативне значення – 0,7–0,8 або дотримання середньогалузевого значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Характеризує миттєву платоспроможність підприємства	Нормативне значення 0,2–0,35, менше значення свідчить про дефіцит грошових коштів
Сума власних оборотних коштів	Показує наявні власні кошти для оперативної діяльності	Позитивним є зростання показника
3. Оцінка ділової активності		
Загальний коефіцієнт оборотності	Показує кількість оборотів, що здійснюють оборотні кошти за період	Позитивним є зростання показника
Період обороту пасивів	Показує відволікання фінансових ресурсів у запаси	Позитивним є скорочення показника, якщо це не є перешкодою нормальному процесу реалізації товару
Період обороту дебіторської заборгованості	Показує середній період погашення дебіторської заборгованості	Позитивним є скорочення значення показника
Період обороту кредиторської заборгованості	Показує середній період кредитування постачальниками підприємства	Необхідно дотримуватись такого періоду погашення, щоб максимально скористатися позикою і вчасно її погасити
4. Аналіз фінансової стійкості		
Коефіцієнт автономії	Характеризує залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування	Норматив – не менше ніж 0,5
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	Характеризує залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування	Норматив – не більше ніж 0,7
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	Показує у підприємства власних оборотних коштів	Норматив – більше ніж 0,1. Чим більше, тим більше можливостей проведення самостійної фінансової політики
Коефіцієнт маневреності	Показує спроможність підприємства поповнювати оборотні кошти за рахунок власних джерел	Норматив – 0,2–0,5. Чим ближче до 0,5, тим більша можливість фінансового маневру

Робота в умовах ринкової економіки потребує від підприємства підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції і послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання й керування виробництвом, активізації під-

приємництва і т. д. Важливу роль у реалізації цього завдання відіграє аналіз господарської діяльності підприємств. З його допомогою розробляють фінансову стратегію і тактику розвитку підприємства, удосконалюють плани й управлінські рішення, здійснюють контроль за їх виконанням, виявляють ре-

зерви підвищення ефективності виробництва, оцінюють результати діяльності підприємства, його підрозділів і працівників.

В управлінні підприємством основну увагу необхідно зосередити на фінансовій діяльності підприємства, раціональному й ефективному використанні фінансових ресурсів. Фінансова діяльність містить у собі сукупність операцій з надходження і використання засобів у вартісній оцінці й їх ефективному використанні в процесі виробництва та реалізації продукції і товарів. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємств має на меті поліпшення організації фінансів і підвищення ефективності їх використання в процесі господарської діяльності.

Фінансовий стан підприємства залежить від виробничих і комерційних результатів діяльності й рівня фінансової роботи з організації та використання фінансових ресурсів. Чим вище показники виробництва і реалізації продукції (або товарів), нижче їхня собівартість, тим вище рентабельність і вище прибуток, тим краще фінансовий стан підприємства. Раціональна фінансова діяльність сприяє здійсненню основного принципу господарської діяльності – самостійності підприємства.

Самостійність припускає, що вкладені ресурси повинні окупатися прибутком, який відповідає нормативному рівню рентабельності, що забезпечує самофінансування. Тобто стає можливим забезпечення підприємства власними фінансовими ресурсами для формування й ефективного використання всіх господарських засобів, як основних, так і оборотних, розширення виробництва і поліпшення соціально-культурної сфери за рахунок грошових надходжень від діяльності й реалізації продукції, робіт, послуг і товарів.

Таким чином, результати фінансового аналізу дають змогу виявити вразливі місця, що потребують особливої уваги, і розробити заходи щодо їх ліквідації, тобто постійно удосконалювати фінансову стратегію підприємства. Результати аналізу – “матеріальна основа” управлінських рішень, прийняття яких ґрунтується також на інтелекті, логіці, досвіді, особистих симпатіях і антипатіях особи, котра приймає ці рішення. Усе це ще раз свідчить про те, що фінансовий аналіз у сучасних умовах стає основним елементом управління, інструментом оцінювання надійності потенційного партнера.

Необхідність поєднання формалізованих і неформалізованих процедур у процесі прийняття управлінських рішень накладає відбиток як на порядок підготовки документів, так і на послідовність процедур аналізу фінансово-господарської діяльності. Саме таке розуміння логіки фінансового аналізу є найбільш відповідним логіці функціонування підприємства в умовах ринкової економіки.

Співвідношення показників стійкості й ефективності значною мірою впливає на вибір підприємством його фінансової стратегії. Тому підприємство для вибору фінансової стратегії розвитку повинно провести фінансовий аналіз, який допоможе в умовах нестабільності економіки, законодавства, політичної ситуації вибрати вектор його ефективного розвитку.

У сучасних умовах довгострокові стратегічні рішення відкладають на невизначений час, тому ми вважаємо, що доцільно використовувати такі стратегії:

- стратегія подолання нестійкості, або стратегія виживання, що використовується в умовах економічної кризи, нестабільності та інфляції, до якої вдаються, коли показники діяльності набувають стійкої тенденції до погіршення;
- стратегія підтримки стійкості або стабілізації, яка використовується в умовах нестабільності обсягів продажів і прибутку та застосовується переважно в галузях із стабільною технологією, коли керівництво задоволене в цілому станом свого підприємства;
- стратегія розвитку або стійкого зростання, що виражає прагнення підприємства до зростання обсягів продажу, підвищення рентабельності та інших показників ефективності виробництва.

Використання таких підходів до формування фінансової стратегії підприємства дасть йому змогу уникнути банкрутства та забезпечити собі фінансовий розвиток на довгострокову перспективу за рахунок власних коштів, що, у свою чергу, є запорукою фінансової стабільності підприємства на ринку.

IV. Висновки

1. Фінансові ресурси в умовах ринкової економіки набувають першорядного значення, оскільки це – єдиний вид ресурсів підприємства, що трансформується безпосередньо й з мінімальним часовим інтервалом у будь-який інший вид ресурсів. Фінанси підприємства виконують три основні функції:

- формування, підтримка оптимальної структури й нарощування виробничого потенціалу підприємства;
- забезпечення поточної фінансово-господарської діяльності;
- забезпечення участі підприємства в здійсненні соціальної політики.

2. Головне в управлінні фінансовою діяльністю підприємства – правильна постановка мети, що відповідає фінансовим інтересам об'єкта управління. Ефективність управління багато в чому залежить від швидкості реакції на зміни умов фінансового ринку, фінансової ситуації або фінансово-господарської діяльності об'єкта управління. Тому управління фінансовою діяльністю має базуватися на знанні стандартних прийомів

управління, на вмінні швидко й правильно оцінювати конкретну фінансову ситуацію, на здатності швидко знайти гарний, якщо не єдиний, вихід із цієї ситуації.

Список використаної літератури

1. Теория и практика антикризисного управления: учебник для вузов / Г.З. Базаров,

С.Г. Беляев, Л.П. Белых и др. ; под ред. С.Г. Беляева, В.И. Кошкина. – М. : Закон и право : ЮНИТИ, 1996. – 469 с.

2. Финансовый менеджмент / под ред. Н.М. Крейниной. – М. : Дело и сервис, 1998. – 303 с.

Стаття надійшла до редакції 14.02.2014.

Семенов А.Г., Ярошевская О.В. Роль финансового анализа при формировании финансовой стратегии предприятия

В статье рассмотрена роль финансового анализа при формировании финансовой стратегии предприятия. Приведены основные расчетные коэффициенты финансового анализа, позволяющие разработать мероприятия по их улучшению.

Ключевые слова: *финансовый анализ, стратегия, расчетные коэффициенты, разработка мероприятий.*

Semenov A., Yaroshevskaya O. A role of the financial analysis when forming financial strategy of the enterprise

It is shown a role of the financial analysis when forming financial strategy of the enterprise. The main settlement coefficients of the financial analysis which allow to develop actions for their improvement are brought.

Formation of market relations requires each party business skills to adequately analyze economic information and make informed management decisions to invest their resources in the business entities with a view to profit. An instrument to assess the competitiveness of the enterprise is the financial analysis.

Financial analysis of the company – a comprehensive study of the financial and economic activity of the enterprise to evaluate financial results achieved, carried out using the methods of statistical, economic and financial analysis according to the three streams of information: normative, planned and actual, as reflected in the accounting (financial statements).

Financial condition of the Company determined by a set of indicators reflecting the presence, location and use of resources of the enterprise, its real and potential financial opportunities. It directly affects the efficiency of business entities. In turn, state entities depends on the results of their business. If economic activity provides income, an additional source of funds, which will eventually contribute to the strengthening of financial and economic activity of the enterprise. Insufficient volume or wrong formation and use of assets can be a major reason for the late payment of debts resulting raw materials, incomplete and unevenly provide business with the necessary resources, and hence deterioration of results now perform their obligations to the owners, the state and employees. Security company assets within the estimated needs and their rational use create opportunities to further improve the quantitative and qualitative management.

Key words: *financial analysis, strategy, settlement coefficients, development of actions.*